

Hooggeachte Mevrouw.

Mag ik naar aanleiding van Uw stukje „Dienen” in Meisjesleven, ’t een en ander vragen en zeggen?

Vindt U ook niet, dat een meisje dat steeds in ’t huishouden blijft, hetzij dan bij Moeder of bij vreemden, wél goed leert koken en allerlei andere huishoudelijke bezigheden meer, doch over ’t geheel genomen, algemeene ontwikkeling mist? ¹⁾ Daar-teenover een meisje, dat een kijkje verderop in ’t leven genomen heeft, meer aan alle kanten gerijpt wordt? ²⁾ Ik denk dan ook, dat dit wel één der voornaamste redenen is, waarom broer advocaat of dokter, een beetje minachtend op zus neerziet en gegeneerd is met haar gezelschap.

Doch dan is er ook nog iets anders, dat m.i. de meisjes tegenwoordig algemeen naar kantoren doet trekken en ’t huishouden op zij zetten. Want veel meisjes gaan naar kantoren, die, wat aard en aanleg betreft, daar in ’t geheel niet voor geschikt zijn, maar beter op hun gemak en in hun element zouden zijn, als ze eenvoudig stoffen, kamers doen en koken konden.

De reden van dezen omgekeerden toestand is wel de behandeling van meerderen (die ’t dan heusch niet met een slechte bedoeling doen, maar eenvoudig omdat ’t zoo gewoonte is), tegenover hun dienstmeisjes. Neemt U b.v. eens het steeds in de keuken moeten verkeereren van de meisjes, niet alleen van dienstboden, doch ook die, welke den titel „hulp in de huishouding” dragen. ’t Is waar, ze zullen niet altijd uit denzelfden stand zijn als Mijnheer en Mevrouw, en vooral de „dienstmeisjes” niet, maar moeten ze daarom een leven van en vol ongezelligheid slijten? ’t Eten, dat bij hun ouders thuis, ondanks de eenvoudigheid, toch o zoo gezellig is, omdat men met een grooten kring aan tafel zit, moet bij Mevrouw door hun alleen genuttigd worden, in een vaak koude keuken, vanwege den kolennood. Vooral bij ’t „meisje-alleen” is dit zoo. Den geheelen dag is ze alleen met haar werk, zonder aanspraak. Mevrouw heeft „binnen” haar werk of gaat uit en ’t meisje heeft het ruim alleen.

Me dunkt, dit is een voorname factor, waarom de meisjes tegenwoordig zoo naar groote werkplaatsen gaan. Ze hebben daar vriendinnetjes en gezelligheid

en met een beetje handigheid kunnen ze zoo ook al heel gauw voor zichzelf zorgen.

De toestanden zijn nu eenmaal zoo en ’t zal heel wat kosten om ze weer goed te maken, maar toch, met wat goeden wil aan beide kanten, lijkt het me niet onmogelijk.

Daar we thuis dienstboden hadden en ikzelf ook eens „gediend” heb als steunpilaar van een huishouden (nu echter stoffer en blik, pannen en potten, voor papier, pen en inkt verruild heb), kan ik me heel goed verplaatsen in de ziens- en denkwijze der meisjes, die liever naar ’t kantoor gaan.

Men klaagt wel, dat het zedelijk peil der kantoren niet zoo heel hoog staat en ’t meisje daar eigenlijk niet thuis hoort, doch dit valt werkelijk nog wel mee. Zeker, er zijn kantoren, waar het treurig gesteld is, doch men hoeft toch niet mee te gaan doen en overal blijft wat te wenschen over. Is het huishouden in dit opzicht veiliger? Och, als de moeders vaak wisten in wat voor omgeving hun dochtersdienstboden moeten leven, zouden ze ook nog wel eens verbaasd staan.

Naar ik hoop, zult U me, geachte Mevrouw, niet kwalijk nemen dat mijn brief wat lang werd en daardoor nogal van Uw kostbaren tijd vergt. Het troost me, dat Uzelf de brieven die op Uw stukje komen zouden, welkom noemde.

Met beleefde groeten,

MIEN BOS.

’k Was heel blij met dezen brief, omdat eruit blijkt, dat de schrijfster niet „Meisjesleven” ter hand neemt, alleen maar om eens wat verpoozing te hebben, doch dat ze tracht zich een eigen meening te vormen over de dingen, die erin besproken worden. En hierom gaat het toch.

Wat nu het schrijven zelf aangaat: ik zette twee cijfertjes, waarbij ik dit wilde aanteekenen: ¹⁾ dit is wel dikwijls zoo, maar behoeft niet zoo te wezen. Een meisje dat in de huishouding werkt, heeft toch wel vrije uren.

In ieder geval heeft ze hierop recht, en deze kan ze dan besteden voor verdere ontwikkeling. Wat ik wel wenschte is dit: dat er meer inrichtingen van onderwijs kwamen, die met de behoeften van deze meisjes rekenden. Wat ²⁾ aangaat: dit hangt van ’t meisje af en van de betrekking die ze kiest. Wel waar is dit: aan meisjes, die op een kantoor willen, worden meestal hoogere eischen gesteld. Hier ter plaatse gaan echter heel veel meisjes naar een cartonagefabriek, een koekfabriek, een waschinrichting. Dat die meisjes meer gerijpt worden (in den goeden zin) dan haar kameraadjes-dienstboden geloof ik niet.

Toestanden, als je in ’t verdere van je brief be-

schrijft, keur ik ten strengste af. En 'k geloof zeer zeker, dat ze één van de oorzaken der dienstboden-nood zijn. Maar niet de eenige oorzaak. Om nog eens mijn woonplaats te noemen: hier wonen veel flinke burgergezinnen, waar de dienstbode met het huisgezin op en neer gaat, mee aan tafel eet enz. De dienstboden-nood is hier dan ook niet zoo groot als in de steden. Toch kunnen menschen met een beetje groot gezin soms heel moeilijk hulp krijgen. Er werken ook diepere oorzaken als: behoefte aan meer vrijheid; lust om hoogerop te komen en gelijk ik reeds schreef, een zekere minachting voor huishoudelijk werk. 'k Geloof, dat we verstandig doen hiermee te rekenen. Niet alles is hierbij verkeerd of vloeit uit verkeerde oorzaken voort. Ik kan me best begrijpen, dat een meisje graag 's avonds in haar eigen vertrouwde omgeving van thuis doorbrengt. M. i. moesten we er veel meer toe komen, ook voor de huishoudelijke bezigheden op vaste uren hulp te nemen, waarbij dan na afloop van dien tijd beide partijen eigen weg gaan om den volgenden dag, of, wanneer men niet iederen dag hulp noodig heeft, een volgende keer frisch en vroolijk weer aan te pakken. Daarmee vervalt het alleen-zitten in de keuken, of 't in de huiskamer hebben van een hulp in de huishouding.

Want ook op dit laatste zijn niet alle gezinnen ingericht.

Ik zou me kunnen indenken dat een meisje, dat niet van lezen maar wel van praten houdt, de rustige avonden, waar ikzelf altijd zoo heel blij mee ben, saai zou vinden. Wanneer je mijn eerste artikel nog eens naleest zal je echter zien, dat ik het nog niet zoozeer heb over meisjes, die niet meer als dienstbode willen dienen, dan wel over de minachting, waarmee in zoogenaamde „betere” kringen nog wel over huiselijken arbeid wordt gedacht en gesproken. En die minachting moet plaats maken voor waardering. Wellicht komt deze laatste wel als 't idee dat intellectueele vorming niet alles is, nog wat meer veld wint. 't Begint al, voornamelijk in de onderwijs-wereld.

Voor ik eindig wil ik nog even wijzen op wat „Constance” schrijft in „Onze Vacatures”, het eveneens bij den heer Bosch verschijnend christelijk schoolblad. Ze haalt eerst het volgende aan uit „De Telegraaf”.

Het gaat over de groote categorie van Middenstands-vrouwen, die geen geregelde hulp in de huishouding meer kunnen betalen en het enkel met een werkvrouw stellen moeten.

„Zoo'n huisvrouw kan als ze alleen kleine kinderen heeft, nooit een middag boodschappen doen, zonder de kinderen mee te nemen, wat z'n bezwaren hebben kan; nooit een paar dagen op familiebezoek

gaan, en licht-ziek zijn mag heelemáál bij haar niet voorkomen. Bij ernstige ziekte wordt men meestal wel geholpen. Maar zoo'n paar moede hoofdpijndagen, bijv. die ze voor de grootste helft op 'n ruststoel zou moeten doorbrengen... Verpleegstershulp is te duur, en in lichte ziektegevallen niet noodzakelijk, maar een beschaafde hulp die het bestuur der huishouding tijdelijk overnemen kan, de kinderen verzorgt en in bedwang houdt als 't moet — en zoo de rust van de zieke verzekert — en, dat vooral niet te vergeten: het verstelgoed bijhoudt, is in zoo'n geval goud waard.

„Deze hulp (ik citeer) moet zelfstandig en beschaafd zijn, en zich kunnen aanpassen aan en schikken naar het gezin waarin zij tijdelijk als waarnemster der huisvrouw verblijft. Zij moet haar diensten verleen voor langeren, doch óók voor korteren tijd, óók voor een of twee dagen, zelfs voor een middag of avond. Maar... waar ze te krijgen?

Nu bestaan er wel vereenigingen die iets dergelijks bedoelen, maar dan krijgt men gewoonlijk *onbetaalde* „dames” hulp — en dat is juist wat de meeste beschaafde huisvrouwen niet verlangen.

De weg die de schrijfster (J. van Rijn—Cohensius) nu aanwijst om tot het doel te komen is deze:

„Het oprichten van een vereeniging tot tijdelijke hulp in het gezin zonder dienstbode” waar de huisvrouw tegen uniform, behoorlijk, doch niet al te hoog tarief hulp kan krijgen zoo kort en zoo lang dit noodig is, voor één dag en voor vier weken, vertrouwde, eenvoudige hulp, die ook op de dagen, dat er geen werkster is de taak der huisvrouw met gewilligheid op zich neemt, voor het gezin, en zoo noodig voor de moeder zorgt. Ook het gezin waar men wél geregelde vaste hulp heeft, maar tijdelijk zonder is, zou hiervan kunnen profiteeren — waarop dan volgt deze vraag aan de huishoudelijke aangelegden onder de ongetrouwde lezeressen:

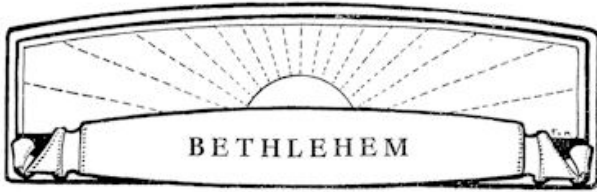
„Voelt gij voor een dergelijken werkkring, waarin gij van evenveel nut kunt zijn als de verpleegster bij de ernstige ziektegevallen, en zoudt ge bereid zijn, u tegen behoorlijke vergoeding bij een vereeniging als bovengenoemd aan te melden?”

En dan oppert „Constance” het idee, dat alle onderwijzeressen, die er iets voor voelen om b.v. haar Kerstvacantie, en Paaschvacantie wellicht, op deze wijze nuttig te besteden, en tegelijk zelve nieuwe ervaringen op te doen, haar een briefkaart of briefje zouden sturen. Ze wilde dan n.l. trachten erop aan te sturen, dat er een vereeniging van christelijke zijde kwam, die zich met het aannemen van dergelijke tijdelijke aanvragen om tijdelijke hulp en het plaatsen van dergelijke tijdelijke krachten zou belasten. Want een meisje van christelijken huize zal er natuurlijk

prijs op stellen te komen in een christelijk gezin. In een volgend nummer vertelde ze, dat de animo nog niet groot was. Ik denk, dat de onderwijzeressen, die nog ouders bezitten, veel te graag in de vacaties daarheen gaan. 't Idee echter leek me heel goed. Waarom zou een beschaafde jonge dame wel als pleegzuster kunnen gaan in allerlei gezinnen, en niet als hulp in de huishouding in tijden van ziekte of moeilijke omstandigheden?

Wanneer er onder de lezeressen van „Meisjesleven” zijn, die hiervoor voelen, zal ik gaarne haar adres ontvangen en 't aan Constance doorzenden. Voor de lezeressen die zich hiervoor interesseeren, schrijft Constance, te beginnen met dit nummer, het artikel: „Een nieuw beroep — of een half beroep?” (bladz. 113).

J. M. W.—W.

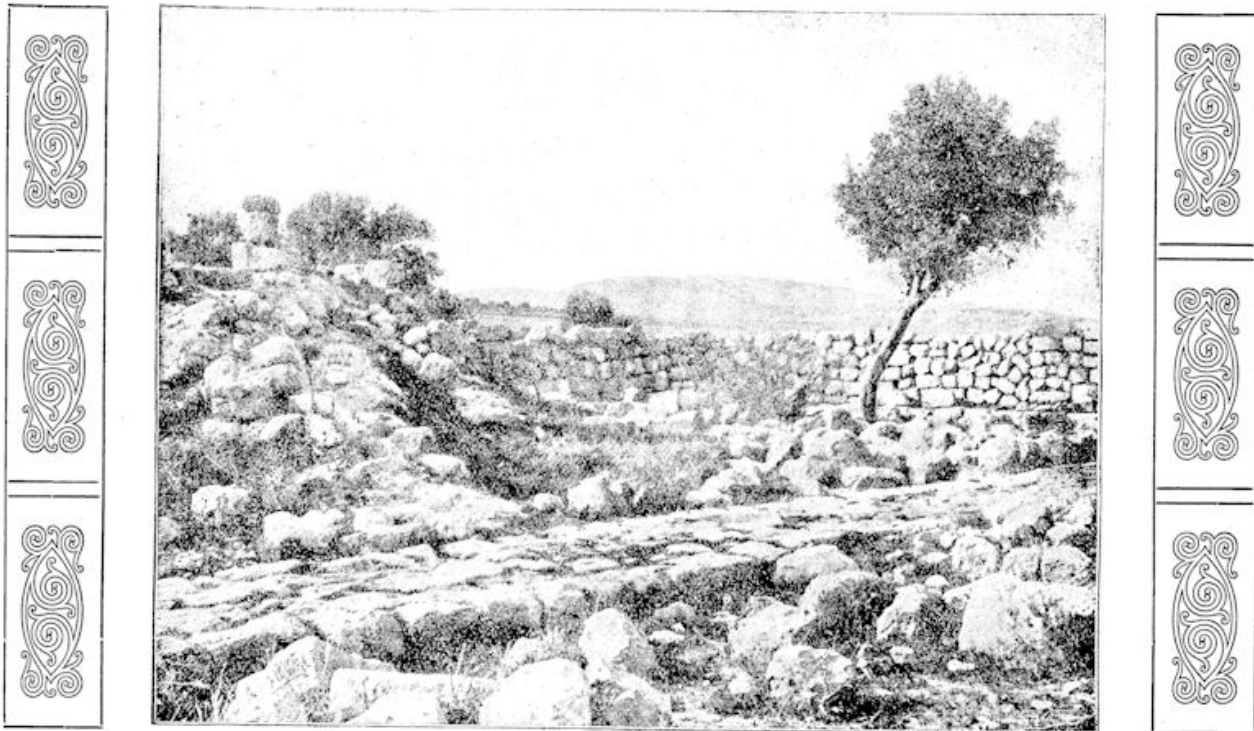

Bethlehem ligt ongeveer zes Engelsche mijlen ten Zuiden van Jeruzalem op een heuvel van kalksteen. Op de in dien heuvel uitgehouwen terrassen vindt

heuvelen en de bergen van Moab zijn in de verte zichtbaar.

Geen wonder, dat duizenden pelgrims Bethlehem bezoeken. Onder al de plaatsen, die in Palestina door de overlevering gewijd zijn, bekleedt Bethlehem een voornamen rang. Hier immers is de Heiland geboren en in de nabijheid van deze plaats hebben in den Kerstnacht de engelen gezongen voor de ooren van de verwonderde herders.

De straten van Bethlehem zijn nauw, de stevig-

DE PLAATS. WAAR VOLGENS DE OVERLEVERING DE HERDERS IN DEN KERSTNACHT VERTOEFDEN

men prachtige olijfbomen, vijgeboomen en wijngaarden. De stad heeft een achtergrond van kale

gebouwde huizen hebben koepelvormige steenen daken en de bouwmeesters van die huizen zijn door

stond ons nieuwsgierig aan te zien. Wij wekten blijkbaar sterk de lachlust op, want de heele bende proestte telkens uit in gelach. In de keuken zagen we slechts wat ijzeren ketels en pannen en een zestal waterzakken van geitenhaar. Het haar van de dieren zat er nog op, 't waren net beesten waarvan men de kop en de pooten afgesneden en de openingen dichtgebonden had. Nogal griezelig om te zien."

In het mooie werk „Oostersch leven" van Dr. H. Th. Obbink ziet men op de plaat, behorende bij het hoofdstuk „Een fellah-woning bij nacht" zulk een „wieg" als boven beschreven, afgebeeld. Ook is er een hoofdstuk over het inwendige van een Bedoeïnen-tent. Ik raad onze lezeressen zeer de lezing van dit werk aan.

Voor ditmaal verlaten we nu echter Palestina, om dichterbij huis nog eens een kijkje te nemen. In „The Girls own paper" vond ik in een artikel over 't onderwijs aan achterlijke kinderen, de naam van een Nederlandsche vrouw vermeld, wat mij genoeg interesseerde om me er toe te brengen 't gansche artikel door te lezen. Het handelt over de ook in ons land niet geheel onbekende stichtingen van Dr. Bernardo, welke dit jaar hun vijftig-jarig bestaan vierden. Onder de, in deze stichtingen opgenomen kinderen, zijn er, die nooit in staat zullen zijn op zich zelf te passen of in de maatschappij hun eigen brood te verdienen. Toch kunnen ook zij nog wel wat leeren; voornamelijk in handenarbeid kunnen dergelijke misdeelden het soms ver brengen.

Zij, die geroepen zijn onderwijs te geven aan achterlijke kinderen, weten dit, en in hun opvoedingsplan neemt handenarbeid een groote plaats in. In de bovengenoemde stichtingen worden aan de meisjes allerlei handwerken geleerd; de leidster van dit werk is een Mrs. Betley, en als teekenaar staat haar ter zijde Mej. van Soeste, een Nederlandsche, die onder meer een groot aandeel heeft gehad in de vervaardiging van het bruidskleed van Koningin Wilhelmina.

De school zelve is licht, vroolijk en ruim. Sommige leerlingen brengen het zeer ver in de kunst van naaldwerk. Zoo borduurt een meisje, dat niet loopen kan en in een rolstoel gereden wordt, de fijnst-mogelijke monogrammen op zakdoeken, twee anderen werken zoo precies eender, dat ze samen aan één borduurraam staan en ieder een helft van 't daarop gespannen werk verrichten, zonder dat men verschil zien kan. Lang niet allen brengen het echter zoo ver; er was o.a. één meisje, aan wie men met veel moeite in drie jaar tijds geleerd had een eenvoudige open zoom te naaien. Verder kon ze 't ook niet brengen. Weer anderen breien jumpers, eenvoudig van patroon maar netjes, want al

het werk moet verkocht kunnen worden en er mag dus niets aan ontbreken. Een enkele brengt het zoover, dat ze met de breimachine terecht kan.

Onmetelijk moeten het geduld en de toewijding zijn van degenen, die onder deze meisjes en vrouwen arbeiden. Want er zijn er onder, die ver van beminnenswaardig zijn, daar ze bij de minste terechtwijzing in woede losbarsten; zoo hoorde ik eens van een meisje, dat in één onzer inrichtingen voor idioten verpleegd wordt, en dat prachtige kanten en tusschenzetsels haakt, vertellen, dat men dit werk alleen maar van haar gedaan krijgt als ze in een goeie bui is. Ook heeft men er onder, die telkens aan toevallen lijden, welke soms een hevig karakter vertoonen. Een zeer groot geluk is het echter, dat er mannen en vrouwen zijn, die zich aan dit werk willen geven; een zegen wordt het, wanneer die overgave geschiedt in Gods kracht en met als hoogste doel de wensch, iets van het licht der eeuwigheid te doen schijnen voor armen en misdeelden, die zonder deze hulp zichzelf en hun omgeving tot last zouden zijn.

J. M. W.—W.

Geachte Mevrouw!

In het laatst verschenen „Meisjesleven" las ik een stukje over „Dienen" waar ik het niet geheel mee eens was, en daar U ons de vrijheid gaf eenige opmerkingen te maken, wil ik gaarne van die vrijheid gebruik maken.

O.a. dat een meisje uit die en die stand, het niet passend vindt om als hulp in de huishouding werkzaam te wezen, maar liever op een kantoorruk zit, en dat men zich eigenlijk te hoogacht voor huishoudelijk werk.

Allereerst wil ik U zeggen, dat ik een jaar lid ben geweest van de „Vereen. Tijdelijke hulp" (Haarlem), en zodoende op vijf verschillende plaatsen ben geweest als hulp in de huishouding. Ten tweede ben ik ook wel een beetje laat met mijn opmerkingen, maar mijn vriendinnen gaan op een kantoor, en ik wilde eerst hun er ook eens over hooren, en zij dachten er net zoo over als ik.

Wij achten ons niet te hoog voor huishoudelijk werk, integendeel, het trekt ons juist aan, doch op een kantoor heeft men nog eens tijd voor zichzelf, en dat heeft men in een huishouding nooit.

Terwijl men in de huishouding niet klaar is, voor men naar bed kan gaan, zijn de meisjes van 'n kantoor 's avonds zes uur vrij, en dan nog de vrije Zaterdagmiddag. ¹⁾

Terwijl men in de huishouding op Zondag net zoo goed dienst moet doen als in de week, is men als men op kantoor gaat Zondags vrij. ²⁾ Ja men heeft om de 14 dagen wel eens een vrijen dag, maar hoe zou men nu kunnen zeggen, „zie zoo, nu doe ik vandaag niets, laat mevrouw nu maar vroeg opstaan en voor alles zorgen en ik ga lekker wat zitten lezen”, dat kan ik tenminste niet doen, als men dan geen familie of kennissen heeft waar men den dag kan doorbrengen, schiet die er ook weer bij in. ³⁾

En zoo zijn er nog veel meer voordeelen. En dan ook nog het salaris, waarom wordt een kantoorjuffrouw beter betaald, dan een hulp in de huishouding? ⁴⁾ Ik denk er dan ook aan om op een kantoor te gaan, niet omdat ik mij voor huishoudelijk werk te hoogacht, maar als jong meisje wil men ook wel gaarne eens vrijen tijd hebben.

Vele hartelijke groeten van een Abonn  van
„Meisjesleven.”

Allereerst wil ik er mijn blijdschap over uitspreken, dat inzendster en haar vriendinnen zich aangesproken gevoelen tot huiselijk werk. Of je dan uit bijkomende oorzaken een andere betrekking zoekt komt eigenlijk pas in de tweede plaats. Wanneer er wel lust is voor 't huishouden kunnen we er over gaan denken en praten of de bezwaren soms weg te nemen zijn. Voor het verschijnen „dienstboden nood” is het vaststellen van een juiste diagnose hier zeker van belang. 'k Hoop, dat deze brieven hiertoe iets mogen bijdragen. Daar ik in dit geval niet voor mijn eigen belang behoef op te komen, kan ik er wellicht tamelijk onbevooroordeeld over schrijven.

Als de vorige maal zette ik een paar cijfertjes, op welke punten ik nu verder inga.

¹⁾ Maar in een goed-geordend huishouden is men toch wel eens klaar! Als je nooit gereed was voor je naar bed ging heb je het toch wel slecht getroffen. Zelf heb ik 't met een gezin van vier kinderen een paar jaar gedaan enkel met behulp van een werkster. Maar ik legde het er altijd op aan, dat ik niet later dan vier uur klaar was. Natuurlijk kwam dan later 't zorgen voor 't boterhameten, 't afwassen, kinderen naar bed brengen en 't koffiezetten. 't Eerste en 't derde heb ik steeds zelf gedaan, al had ik een dienstbode voor dag en nacht. Tijden van ziekte natuurlijk uitgesloten. En de twee anderen nemen toch niet zooveel tijd! Ik vind tenminste dat een dienstbode er recht op heeft,

's avonds voor haar zelf te kunnen werken, en dat dit in normale gevallen, zelfs in een druk gezin, wel kan ook.

²⁾ Zondags moet er natuurlijk iets gedaan. Maar in een christelijk gezin wordt dit toch tot het noodzakelijke beperkt. Een christelijk meisje moet m.i. niet gaan dienen in een gezin, waar de Zondag niet geheiligd wordt en er geen tijd is om naar de kerk te gaan.

³⁾ Wat het vrij hebben betreft: dat is tegenwoordig toch meer dan eens om de veertien dagen. En wanneer je op een kantoor bent en je hebt geen familie of kennissen in de stad, vindt je dan de avonden en de Zondagen in een kosthuis ook niet saai? 'k Zou ieder meisje, dat vreemd in een plaats komt, aanraden zich aan te sluiten bij een christelijke meisjesvereniging. Ook al zou niet alles daar naar haar zin zijn.

⁴⁾ Dan komt nog de groote kwestie van het loon. Inderdaad is het juist voor de huisgezinnen, die 't meest hulp nodig hebben, dikwijls heel moeilijk een voor deze tijden voldoende loon aan de dienstboden te betalen. Bepalingen, die billijk zijn ten opzichte van de dienstboden, als de bekende „zegelwet” en 't verzorgen tijdens ziekte, ook al moet dit in een inrichting geschieden, drukken soms zeer zwaar op de moeders van groote gezinnen uit den middenstand. Hierbij moet men echter niet vergeten, dat in zulke gezinnen, waar uit den aard der zaak weinig eischen gesteld kunnen worden, de meisjes dikwijls heel „groen” komen en veel kunnen leeren. Een loonjongen op een kantoor krijgt toch ook niet dadelijk „vol” loon. En aan typisten en dergelijke worden zekere eischen gesteld, waarvoor de opleiding geld kost. En dan is er een factor die dikwijls uitgeschakeld wordt: op 't kantoor wordt het loon geheel in geld uitbetaald; in 't huishouden bestaat het uit geld + kost. Als je nu informeert, wat men tegenwoordig in een fatsoenlijk kosthuis voor pensioengeld vraagt, en je telt dit af bij hetgeen in burgergezinnen aan loon in geld wordt uitbetaald, dan is 't verschil niet zoo heel groot meer.

Nog eens: ik wil niet alle meisjes in een huishoudelijke betrekking plaatsen. Er zijn er, wier gaven op ander terrein liggen en die daar veel goeds kunnen doen. En ik kan me voorstellen, dat er zijn, die zich op  en kantoor thuisvoelen. Maar als ik zie, dat er, niet alleen voor 't gewone huishouden, maar ook voor de verpleging, veel meer vraag is dan aanbod, terwijl de meisjes, naar mij pas nog verteld werd, vechten om een plaats b.v. bij den Raad van Arbeid, dan kan ik de gedachte niet van me afzetten, dat het „dienen” in den goeien, ruimen zin van 't woord onder ons in miscrediet be-

gint te raken. En nu kan een meisje dat op een kantoor ging, heel best een goeie huishoudster worden, evenzeer als een gewezen onderwijzeres b.v. Maar wanneer we niet meer zoo willen dienen, doch het ons in de allereerste plaats te doen is om eigen gemak en eigen voordeel, kunnen we in de toekomst nooit worden de vrouwen en moeders, die de samenleving nu meer dan ooit behoeft.

Leeft echter onder onze jonge meisjes nog wel de lust, doch zijn de omstandigheden verandering om die lust in daden om te zetten, dan moeten we zoeken naar middelen en wegen om de veranderingen uit den weg te ruimen.

Een volgend maal hoop ik een derde schrijven te behandelen, terwijl ik daarna m'n eigenlijke reeks denk te vervolgen.

J. M. W.—W.

TANTE ADELHEID

DOOR M. v. O.

11

(Schrijfster van: Hij is onze Vrede.)

Koude winterstormen woedden om slot Stahlheim. Gerda studeerde met de dorpskinderen Kerstfeestliederen in. Zij mocht nu veel meer doen dan vroeger wel geoorloofd was. Zondagsschool en meisjesvereniging mochten in het sousterrain van het slot gehouden worden. Vader had zelfs het kleine vertrek een beetje laten opknappen en er een harmonium voor afgestaan. Moeder had prachtige platen gegeven en Ruth schilderde er een wandtekst voor. „Hoe komt het toch, dat zij nu ineens zoo vriendelijk voor mij zijn? Willen zij 't graf van mijn hoop met kransen versieren?”

Heinz en zijn vrouw deden alle moeite, om haar op Kerstfeest in Reichenwald te krijgen. Zij zou daar haar deel hebben aan de kindervreugde, maar haar vaders machtspreuk: „Onmogelijk, we kunnen je niet missen,” liet geen verder debat toe. 't Was Gerda wel vaak, of de vaderliefde haar tot een gevangene had gemaakt.

Daar kwam, twee dagen voor Kerstfeest, een brief met een bijzonder groot lak. Vader draaide hem van links naar rechts, vóór hij hem opende, zooals dat zijn gewoonte was; dan las hij; steeds strakker werden zijn gelaatstrekken en toen ging hij met den brief in zijn kamer.

„Wat heeft vader toch?” vroeg Ruth, „hij zag er zoo heel bewogen uit.”

Moeder had ook gemerkt, dat er iets niet in orde was en ging hem na. Zij vond hem zitten voor zijn schrijftafel. Bij haar binnenkomst schoof hij haar den brief toe.

„Een huwelijksaanzoek voor Gerda,” zei hij zacht.

„Van wie?”

„Almenstein. Daar, lees.”

Zij las en las den brief tweemaal, driemaal, dan gaf ze hem terug. Er was iets in dien brief, wat haar bevreemdde. Dat hij haar van de eerste ontmoeting af bemind had, nu dat begreep haar moederhart, maar dat hij ter wille van de zending die liefde wilde onderdrukken en nu nog heden wilde onderdrukken, als de ouders Gerda wilden toestaan naar Afrika te vertrekken, dat begreep ze niet. Hoe kwam dat overeen met de verzekering van zijn vurige liefde?

„Nu, wat zeg je?”

„Hij heeft haar heel lief,” zei moeder aarzelend.

„Een komische kerel,” mompelde vader.

„Wij moeten weten, wat Gerda er van zegt,” zei moeder na een poosje.

„Meen je?”

„Ja, natuurlijk. Laat haar den brief lezen, 't liefst alleen, op haar kamer. Je weet, ze wil er toch eerst met God over spreken, en laat haar dan komen; we kunnen er dan met haar over spreken.”

De vader zuchtte: „Houdt je van hem?”

„Hij is een goed, best mensch,” antwoordde zijn vrouw, die in 't algemeen sympathiek tegenover huwelijksplannen stond.

„Leelijk als de nacht,” zuchtte vader, „en zij is zoo'n lief, aardig kind. Nu, zooals God het wil.”

„En zoo als Gerda het wil,” vulde moeder lachend aan.

Toen Gerda, kort voor 't avondeten, in de kamer van haar vader kwam, was haar gelaat erg bleek. Stil gaf ze haar vader den brief terug.

„Nu kind, heb je de zaak overdacht en ben je er mee in 't reine?”

Zij zag hem open en rustig aan.

„Ik weet immers, dat u mij niet missen kunt en wilt en daarom zeg ik: „neen”, vader”.

„Maar kind,” riep moeder, hevig verontrust, „'t komt er toch maar op aan, of je hem liefhebt.”

„Ik ben niet vergeten, wat papa mij toentertijd zei, toen u mij zoo slecht en ondankbaar vond. Ik wil niet slecht en ondankbaar wezen, ik wil bij u blijven.”

Haar stem beefde.

„Ach, mijn kind,” zei vader, „dat is immers heel iets anders.”

„Trouwens is de natuurlijke bestemming van de vrouw,” beleeerde moeder.

„God heeft me echter een roeping gegeven voor de zending,” zei Gerda bewogen.

„Och, laat dat toch, kind. Die zaak is immers al lang en voor goed afgedaan. Je kunt geen zende-